

VAMMAISPALVELUOHJELMA 2022

- Vammaispalveluohjelman tavoitteiden toteutuminen 1-5/2022 päivitetty vammaisneuvoston kanssa 14.6.2022

1. Johdanto

Perusturvalautakunta päätti kokouksessaan 14.12.2021 § 169

vammaispalveluohjelma 2017-2021 päivittämisestä vuodelle 2022 vammaistyön johtajan ja vammaisneuvoston toimesta. Ohjelman päivittämistä varten pyydettiin lausunnot palvelualueilta ja hyvinvointiryhmältä.

Nokian kaupunkistrategia 2021-2030:

Kaupunkistrategian Missio: Hyvinvoivat nokialaiset, Visio: Elinvoimainen ja ekologinen Nokia 2030

Kaupunkistrategian painopisteet ovat:

- Painopiste 1: Hyvinvoiva ja osallistava nokialainen
- Painopiste 2: Kasvua mahdollistava kaupunkirakenne
- Painopiste 3: Pirkanmaan paras yritys-kunta
- Painopiste 4: Kestävä ja turvallinen Nokia

Vammaispalveluohjelma 2022 päivitetään kaupunkistrategian mukaisesti.

Nokian kaupungin hyvinvointiryhmä koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koko kaupungin tasolla. Kaupungin hyvinvointiohjelma on laaja-alainen suunnitelma, jonka käytännön toteutuksesta ovat vastuussa kaikki kunnan palvelualueet ja työntekijät.

Nokian kaupungilla laaditaan parhaillaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, joka keskittyy koko kaupunkia koskevaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Nokian kaupungissa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta on edistetty

palvelualueilla ja niiden alaisilla tulosalueilla, mutta toimenpiteitä ei ole tätä ennen koordinoitu eikä seurattu kokonaisuutena.

Vammaispalveluohjelman painopisteinä ovat vammaisille keskeiset asiat, kuten itsenäisen elämän mahdollistaminen ja palveluiden oikea kohdentaminen.

2. Vammaispalveluohjelman keskeisiä käsitteitä

Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen, joka on astunut voimaan 10.6.2016. Yleissopimuksen tarkoituksena on

- taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet
- edistää ja suojella näitä oikeuksia ja vapauksia
- edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen määräykset edellyttävät, että kaikissa vammaisia koskevissa asioissa vammaiset henkilöt otetaan mukaan heitä koskevien asioiden suunnitteluun ja heitä koskevaan päätöksentekoon. Tämän voidaan katsoa tarkoittavan myös vammaisneuvostojen ja kokemusasiantuntijoiden vahvempaa hyödyntämistä.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (381/2016) muuttui vuonna 2016.

Muutosten tarkoituksena on vahvistaa erityishuollossa olevan henkilön itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä suoriutumista sekä vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä erityishuollossa.

Erityispalveluiden ja tukitoimien saatavuuden ja laadun varmistamiseksi vammaislainsäädännön uudistamista on valmistelu jo vuosia. Vammaislainsäädännön luonnos on lausuntokierroksella ja sen on tarkoitus astua voimaan vuonna 2023.

Vammaispalveluohjelma 2022 keskeinen käsite on positiivinen erityiskohtelu:

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaan kaikkien ihmisten samanlainen kohtelu ei aina riitä tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseen, vaan tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen voi edellyttää syrjinnälle erityisen alttiin ryhmän erityistarpeiden huomioon ottamista. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.

Positiivinen erityiskohtelu on sallittua tilanteissa, joissa ei varsinaisesti ole kyse syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemisestä tai lievittämisestä. Yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevien henkilöiden tukeminen voi olla perusteltua, vaikka heikomman aseman ei voida osoittaa johtuvan syrjinnästä. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaista asemaa voidaan pyrkiä parantamaan positiivisella erityiskohtelulla tai vähemmistössä oleva sukupuoli asettaa etusijalle tasa-arvolain 9§ mukaisesti.

Positiivisen erityiskohtelun mukaan palveluja ei voi järjestää ”kaikille kaikkea saman verran ja samalla tavalla” -periaatteella, vaan palveluissa on aina lähdettävä liikkeelle yksilön tarpeista.

3. Vammaispalveluohjelma 2022 painopisteet ja tavoitteet

Vammaispalveluohjelman painopisteet ja tavoitteet vuodelle 2022 on johdettu Nokian kaupunkistrategiasta 2021 - 2030 hyvinvoiva ja osallistava nokialainen sekä kasvua mahdollistava kaupunkirakenne.

Vammaispalveluohjelman painopisteitä ovat:

- ✓ Itsenäisen elämän mahdollistaminen
- ✓ Asenteisiin vaikuttaminen
- ✓ Palveluiden oikea kohdentaminen
- ✓ Esteettömyyden ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistäminen

1. Itsenäisen elämän mahdollistaminen

- ✓ Turvataan riittävä ammatillinen ja asiakaslähtöinen tuki elämän eri vaiheissa palvelusuunnittelun avulla ja edistetään asiakkaiden omaehtoista toimintaa
 - Tavoite: Asiakkaiden palvelutarpeiden oikea-aikainen arvioiminen ja tarvittavien palveluiden kohdentaminen
Asiakkaille laadittu ja päivitetty palvelusuunnitelmia heidän tarpeidensa mukaisesti, jonka perusteella tehdään tarvittavat päätökset.

- ✓ Oikeus aktiiviseen vapaa-aikaan
 - Tavoite: Kaupungin vapaa-ajan (kuten kirjasto, kuntosali, teatteri) palveluiden tulee olla esteettömiä ja saavutettavia. Tieto esteettömyydestä liikunta- ja kulttuuritoimen www-sivuilla
Tieto palveluiden esteettömyydestä ei ole vielä edennyt ja se vaatii tältä osin jatkotoimenpiteitä.
 - Tavoite: Kootaan kaupungin www-sivuille kuntalaisille tietoa erityisryhmien liikuntaharrastuksista, jota kuntalaiset, mutta myös työntekijät voivat hyödyntää asiakastyössään
Vammaisneuvoston www-sivuilla linkki vammaisliikunta Pirkanmaalla; Paraolympia.fi

2. Asenteisiin vaikuttaminen

- ✓ Positiivinen erityiskohtelu vammaisille
 - Tavoite: Vammaisneuvostojen ja kokemusasiantuntijoiden tietotaitoa hyödynnetään vahvemmin mm. palveluiden ja rakentamisen suunnitteluvaiheessa

Vuorovaikutus ja keskustelu viranomaisten kanssa lisääntynyt, kuitenkin esim muutoksen tilojen korjaamisen suhteen on hidasta.

- Tavoite: Järjestetään yhteistyössä vapaa-aikapalveluiden kanssa vammaisten viikko joulukuussa 2022

Vaiheessa. Toivomus vapaa-aikapalveluille on esitetty. Vammaisten viikon suunnittelua jatketaan vammaisneuvoston toimesta.

- ✓ Edistetään vammaisyhdistysten yhteistyötä

- Tavoite: Vammais- ja terveysjärjestöjen yhteistapaamisen järjestäminen
Vammais- ja terveysjärjestöjen yhteistyötapaaminen järjestetty 10.5.2022. Jatkossa yhteistyötapaaminen kerran vuodessa.

3. Palveluiden oikea kohdentaminen

- ✓ Etsitään aktiivisesti yhteistyötahoja ja toimintamalleja riittävien asiakaslähtöisten palveluiden tuottamiseen

- otetaan käyttöön muualla hyviksi havaittuja käytäntöjä

Hyvinvointialueen valmistelu aloitettu seutukunnallisesti

- hyödynnetään kehittyvää digitalisaatiota asiakastyössä

- Tavoite: Sähköisen asioinnin kehittäminen, sähköisten viestintävälineiden käyttö asiakastyössä

Kehitysvammahuollossa VideoVisitin käyttö laajentunut asiakastyössä

4. Esteettömyyden ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistäminen

- ✓ Painopiste ympäristön suunnittelussa, uudis- ja korjausrakentamisessa esteettömyyteen:

- esteetön rakentaminen; rakenneratkaisuissa huomioitava esteettömät sisäänkäynnit, hahmottamista tukevat pohjaratkaisut ja värit sekä akustiikkaa parantavat rakenteet, ml. induktiosilmukka

Vammaisneuvostojen lausunnot tulisi huomioida ratkaisuisa.

- katu-, tie- ja piharakentamisen esteettömyys ml. invapysäköintipaikat ja talvikunnossapito

Tilapalveluiden tulisi huomioida kulkureittien esteettömyys, joka palvelee kaikkia, kuten ikäihmisiä ja pyörätuolin käyttäjiä. Rotvallien käyttöä tulee harkita tarkoin ja tulee käyttää vain perustellusta syystä.

- huomioidaan julkisten tilojen opasteissa näkemistä helpottavat kontrastit

- Tavoite: Vammaisneuvoston lausuntojen huomioiminen rakentamisen suunnittelussa

Yhteistyö on lisääntynyt ja vammaisneuvoston lausunnot huomioidaan aiempaa paremmin suunnittelussa. Toteutuksessa on parantamisen varaa ja rakennusvalvontaa tulisi tehostaa.

- ✓ Esteettömät kulttuuri-, vapaa-aika- ja koulutuspalvelut, ml Pirkan Opisto
 - tilaisuuksien järjestäminen esteettömissä tiloissa, tilaisuudesta riippuen käytetään induktiosilmukkaa. Esteettömyystiedot tapahtuman järjestäjän www-sivuilta.
 - huomioidaan eri vammaryhmien, kuten liikunta-, näkö- ja kuulovammaisten erityistarpeet
- Tavoite: Vammaisneuvostolle tulevat yhteydenotot hoidetaan 100 % ja/tai ohjataan oikealle taholle

Toteutunut

- ✓ Viestinnän parantaminen

- Tavoite: huomioidaan erityisryhmät tiedottamisessa, Internet-viestinnän luettavuus erilaisilla apuohjelmilla, tiedotteiden selkokieline ilmaisu (tekstien rakenne ja fontit)
- Valtuuston kokoukset katsottavissa myös viittomakielisenä ja tekstitettynä **Vaiheessa, laitetaan kaupungin tiedottajalle asiasta viestiä.**